
सारे जहांसे अच्छा, हिदास्ता हमारा.

भगवन्दास दुर्डीशानदास-सुरत.

રાષ્ટ્રીય બાળ પોથી.

લેખક,

મોહનનાથ કેદારનાથ દીક્ષિત.

એલ. એમ. એન્ડ એસ.

પ્રકાશક,

મંગળદાસ હરકીશનદાસ

બુકસેલર-સુરત.

ડૉ. દ્વિક્ષીતકૃત ગુજરાતી વાંચનમાળા તથા તેના અર્થો વિગેરે
છાપવા, છપાવવાના સર્વે હકકો પ્રકાશકે સ્વાધીન રાખ્યા છે.

૧૯૨૩.

કિંમત ૦-૨-૦

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણમાં મદદ કરવા આ નમ્ર યત્ન કર્યો છે.
કવિતાઓ માટે તેમના કર્તાઓનો આભાર માનવામાં
આવે છે.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંગ્રહ
૧૦૫૨૪

દીક્ષિત.

અપનાર,

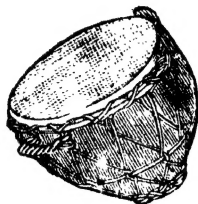
કવિનલાલ યુનીસાલ ગાંધી

ધી " શ્રદ્ધા " પ્રી. પ્રેસ, ભાગાતળાવ રોડ-સુરત.

રાષ્ટ્રીય બાળ પોથી.

ન.

નૃગારં.

મ.

મૃગર.

લ.

ભ્રમરડો.

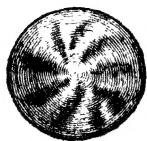
ત.

તુરવાર.

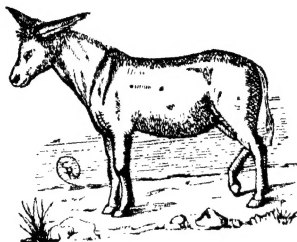
(૪)

લ

લખોટો.

ગ

ગધેડું.

જ

જમરૂખ.

ઝ

ઝાલણું.

(५)

२

२थ.

स

ससङ्ग.

श

शहाभृग.

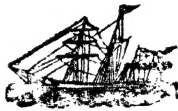
(६)

य

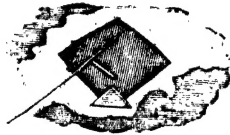
यकली.

व

वहाणु.

प

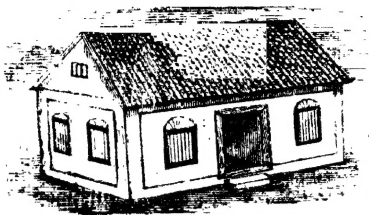
पतंग.

ह

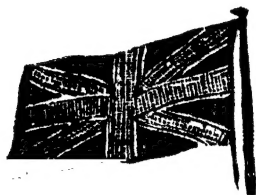
हराण.

ધ

ધર.

ધ

ધન.

ઉ

ઉતરડ.

છ

છત્રી.

ଈ

ଈୟଜା.

୧

୧ଢ଼ୁ.

୬

୬ାସ.

ଧ

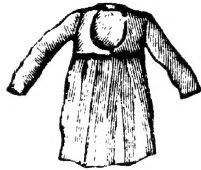
ଧତି.

ଥ

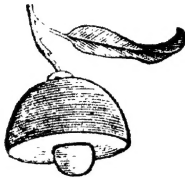
ଥଢ଼.

୬

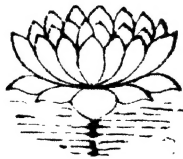
୬ଗଣୋ.

୭

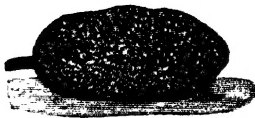
୭ଞ୍ଜିଆ.

୮

୮ମଞ୍ଜା.

୯

୯ଞ୍ଜା.

(૧૦)

૬

૬ રણ.

ખ

ખ કરી.

ખ

ખ દીઆ.

અ

અ જગર.

(૧૧)

૧૦૫૫૪

મૂળાક્ષર.

સ્વર

અ આ ઈ ઈ ઉ ઊ
એ એ ઓ ઓ અં અઃ

વ્યંજન

ક	ખ	ગ	ઘ	ઙ
ચ	છ	જ	ઝ	ઞ
ટ	ઠ	ડ	ઢ	ણ
ત	થ	દ	ધ	ન
પ	ફ	બ	ભ	મ
ય	ર	લ	વ	શ
ષ	સ	હ	ળ	ક્ષ
		ૠ		

આરાખટી

ક કા કિ કી કુ કૃ
કે કે કો કૌ કં કઃ

શિક્ષકોને મુચના-‘ક’ ની આરાખટી પ્રમાણે તે સ્ત્રી
અથા અક્ષરોની આરાખટી બાળકો પાસે તૈયાર કરાવવી. એવે કોઈક
અક્ષરો બતાવી વંચાવી ઓળખાવવી.

(૧૨)

પાઠ પહેલો.

વન	લખ	જળ	તલ
ખલ	નળ	મધ	નખ
નવ	કર	ઘર	મધ
રતન	મલમ		લગન
મગર	બળદ		કલમ
છગન	મગન		દમન
નગર	ટગર		ફરજ
ગગન	હળદર		જગન
હરણ	ઝરણ		કરણ
મરણ	ફણસ		જણસ
કરવત	અજગર		અહમદ

(૧૩)

પાઠ બીજે.

બા	જા	પા
બા	મા	ના
કાકા	મામા	દાદા
મારા	તારા	રાજા
માસા	પાસા	બાબા
શાળા	બાળા	માળા
પાળ	લાળ	નાળ
બાલ	લાલ	પાલ
દશરથ	મગદળ	સરકસ
ચાર	લાચાર	સમાચાર

(૧૪)

પાઠ ત્રીજો.

એક	બે	દાર
બેન	પેન	લેખણ
મને	તને	તેને
મારે	તારે	તમારે

પેલા કાકા આવે છે?

હા, એ કાકા છે.

કાકા પાસે પેન છે.

લે, આ પેન લે.

એક બેનને આપજે.

(૧૫)

પાઠ થાથો.

નહિ ઘી બી પી

ખાટી ખાડી ખાદી

ખારી જાળી સારી

સીસી લીસી અગાસી

કીડી બિલાડી આગગાડી

સચીનથી ગાડી નીકળી.

ઘી ઝટ ખાઈ જા.

પેલી બિલાડી આવી.

એને ઘી ભાવે છે.

એને ખીજવ નહિ.

એ તને નખ દેશે.

(૧૬)

પાઠ પાંચમો.

જૂ	લૂ	ભૂ	બહુ
મનુ	ધનુ	ભાનુ	નાનુ
બાબુ	સાબુ	લાહુ	ચાકુ
વારૂ	વીરૂ	બાઉ	કીન

કુમુદ આમ આવ.

મને ભૂખ લાગી છે.

લે, આ પુરી ખા ને ભૂ પી.

બા, સાડી લાવી છે.

ખાદીની સાડી સારી.

મને ખાદી બહુ ગમે છે.

(૧૭)

પાઠ છકો.

પૈસા તૈયાર કોટ સૌ
તારી કફની તૈયાર છે.

તેને પૈસા આપી આવ.

બા, હવે રોજ કફની પહેરીશ.

કાળો કોટ સારો નથી.

ટોપી પણ બાદીની પહેરીશ.

હવે તો સૌ બાદી પહેરે છે.

એ આપણા દેશની છે.

રંગ બંગડી હું કેળું

જુઓ, આ છોકરો શું ખાય છે?

એ કેળું ખાય છે.

એ કેળાંનો રંગ કેવો છે?

એનો રંગ પીળો છે.

તને કેળું ભાવે છે? હા, જી.

આ કંકુનો રંગ કેવો છે?

એનો રંગ રાતો છે.

બુલબુલ, તારી બંગડીનો રંગ કેવો છે?

એનો રંગ વાદળી છે.

તને બીજા રંગો આવડે છે? ના, જી.

(૧૯)

પાઠ આઠમા.

રાજા રામ રામ રામ
સીતા રામ રામ રામ.

બુલબુલ પાસે ઘેટું છે.
બરફ જેવું ઉજળું છે.
બુલબુલ જ્યાં જ્યાં ફરવા જાય;
ઘેટું તેની પાછળ જાય.
કોતર ખેતર વાડો માંય,
મારી ઠેકડા નાસી જાય;
બુલબુલને ઘેટું બહુ ગમે,
હસતાં હસતાં બંને રમે.

દૂધ મીઠું લાગે છે.
 મરચું તીખું લાગે છે.
 શેરડી ગળી લાગે છે.
 કાચકો કડવો લાગે છે.
 મીઠું ખાંડું હોય છે.
 આમલી ખાટી હોય છે.
 ગળી ચીજ સૌને ભાવે છે.
 ઘણું ગળપણ ખાવાથી રોગ થાય છે.
 તે રોગ વૈદ મટાડે છે.
 વૈદને પૈસા આપવા પડે છે.
 તે કડવાં ઓસડ પાય છે.
 ત્યારે રોગ મટે છે.

મારે ઘેરે રામની છબી છે.
 તેને હું સવારે પગે લાગું છું.
 પછી મારાં માળાપને નમું છું.
 દરરોજ હું નિશાળે જાઉં છું.
 મારી નિશાળમાં પાટલીઓ નથી.
 અમે જાજમ પર બેસીએ છીએ.
 નિશાળમાં અમારી છબી પડાવી હતી.
 તેમાં મારી છબી સરસ પડી છે.
 મારા કાળા વાળ સારા લાગે છે.
 મેં ખાદીનાં કપડાં પહેરેલાં છે.
 ગાંધીજી ખાદીનાં કપડાં પહેરવા કહે છે.

પાઠ અગીઆરમા.

ગાય બરાંદે છે.

ધાંડા ખોંખારે છે.

ગધેદું ભૂંકે છે.

કુતરો ભસે છે.

સિંહ ગર્જના કરે છે.

વાઘ ઘૂરકે છે.

બકરી બેં બેં કરે છે.

કાગેડા કા કા કરે છે.

કોયલ કુડી કુડી બોલે છે.

ચકલી ચક ચક કરે છે.

ઉંદર ચૂં ચૂં કરે છે.

આગાદી ફૂંક ફૂંક કરે છે.

વરસાદ ગાળે છે.

વિજળી ચમકે છે.

(૨૩)

પાઠ આરંભો.

ગાય.

ગાય, ગાય, આવ.

ગાયની જોડે વાછરડી પણ આવી.

બા, એ કેવી સુંદર છે ?

રંગે ઘોળી ઘોળી છે.

બા, એને પંપાળુ ?

હા, પંપાળ. બહુ સુંવાળી લાગે છે.

જો, એ કેવી ધાવે છે ?

બા, આ ગાયનું દૂધ દોહી લે, તો પછી વાછરડી શું ધાવે ?

ગાયને ચાર આંચળ હોય છે; તેમાંથી એક વાછરડીને મોટે રાખે છે.

બા, જો કેવી ઉભી પુછડી કરી વાછરડી દોડે છે !
મને એ બહુ ગમે છે.

(૨૪)

પાઠ તેરમો.

ગુલાબ.

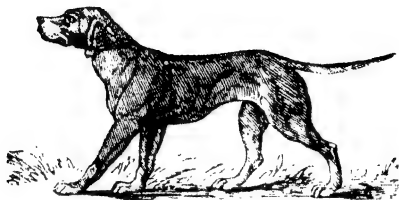

જુઓ, આ શેનું ઝાડ છે ?
એતો ગુલાબનો છોડ છે.
એની ઉપર ગુલાબનું ફૂલ છે.
બા, મને એ ફૂલ બહુ ગમે છે.
એની સુગંધ કેવી સારી છે !
એનો રંગ ગુલાબી છે.
બા, એ ફૂલ હું લઉં ?
ના, કાંટા વાગશે.
ગુલાબના છોડને કાંટા હોય છે.
એનાં પાંદડાં નાનાં છે.
તે રંગે લીલાં છે.

(૨૫)

પાઠ ચૈત્રમા.

કુતરો.

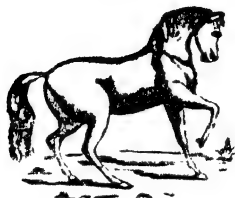

બા, જો આ કેવો સારો કુતરો છે. એનો રંગ
ધોળો છે. મામાના કુતરાનો રંગ કાળો છે. મગનને
ઘેર એક કુતરી છે. તેને સાત કુરકુરીયાં છે.
તેમાં એક કુતરો છે. તેનો રંગ ધોળો છે. બા,
તેને આપણે ઘેરે લઈ આવું? ના. હજી એની
આંખ ઉઘડી નથી. આંખ ઉઘટે પછી લાવજે.
બા, હજી તો બધાં બચબચ ધાવે છે. દૂધ પીતાં
આવડે, પછી લાવીશું.

(૨૬)

પાઠ પંદરમો.

ઘોડો.

આ ઘોડો કેવી છટાથી ઉભો છે ?

એની ગરદનના વાળ કેવા સુંદર છે !

એના કાન નાના છે.

તે ઉભા રાખે છે; ત્યારે ખડખડ સુંદર દેખાય છે.

એનો રંગ ઘોળો છે.

એની ચામડી સુંવાળી ને ચળકતી છે.

બા, હું ઘોડે બેસું ?

ના, એ ઘોડો મોટો છે. તું નાના ટટ્ટુ પર બેસજે.

તે રંગે કાળું છે, અને તોફાની છે.

તોફાની ઘોડાપર જે છોકરો બેસે, તે ખસાદુર કહેવાય.

પણ બા, પડી જવાય તો ?

ઘોડે ચડે તે પડે પણ ખરા.

બીકણ બાયલાથી ઘોડે બેસાય નહિ.

(૨૭)

પાઠ સોળખો.

બિલાડી.

આ બિલાડી ઘોળી છે.

તેને ચાર પગ છે.

તેને પગે નખ છે.

તે તીણા હોય છે.

દિવસ કરતાં બિલાડી રાતે વધારે નેદ શકે છે.

બિલાડી બહુ રખડે છે.

તે કદી ભૂખે મરતી નથી.

ઉંદર અને ખીસકોલીનો શિકાર બિલાડી
ઘણીવાર કરે છે.

બિલાડીને વાઘની માસી કહે છે; કારણ કે
ઘણી બિલાડીઓ વાઘના રંગની હોય છે.

(૨૮)

પાઠ સત્તરમો.

ઈશ્વર પ્રાર્થના.

ઓ ઈશ્વર ભજ્યે તને,
મોટું છે તુજ નામ;
ગુણ તારા નિત ગાઈએ,
થાય અમારાં કામ.
હેત લાવી હસાવ તું,
સદા રાખ દિલ સાફ;
ભૂલ કદી કરીએ અમે,
તો પ્રભુ કરજે માફ.

(બાળપોથી)

(૨૯)

પાઠ અદારમો.

શિષ્યામણુ.

પરોઢીએ નિત ઊઠીને, લેવું ઇશ્વર નામ;
હાતણુ કરી નાઢ્યા પછી, કરવા પાઠ તમામ.
કહ્યું કરો માખાપનું, દો મોટાંને માન;
ગુરૂને બાપ સમા ગણો, મળશે સારૂં જ્ઞાન.
જુઠું કદી ન બોલવું, તજવું આજસ અંગ;
હળીમળીને ચાલવું, રાખો સારો સંગ.

નિત જવું નિશાળમાં, ભણવું ચોટી ચિત્ત;
ગુરૂની શિક્ષા માનવી, રૂટી રાખી રીત.
રાખો નહિ મન રમતમાં, સમજો સારી ધેર;
નિશાળમાંથી નીસરી, જવું પાસરૂં ધેર.

(પહેલી ચોપડી)

પાઠ આગણીસમો.

આળકોને શિખામણુ.

કપડાં સાદાં ચોકખાં પહેરી
નિત્ય નિશાળે જાત્યેજી.
માતપિતાને વંદન કરીને
ગુરૂને પાચે નમીએજી.
ભણતી વેળા ધ્યાન દઇને
પુરું શીખી લઇએજી.
નહિ સમજાયે ત્યાં અટકીને
પૂછી સમજી લઇએજી.
સાચું કહેતાં દુઃખ પટે કંઈ
તેથી લેશ ન હરીએજી.
સાચાં ના આંચ કહી કંઈ
અંતે સુખીઆં થઇએજી.

(કલ્યાણજી)

(૩૧)

પાઠ વીસમા.

ચાંદો

હસતી ચાંદા મુજને ગમે,
નદી જળે પડીને જે રમે;
ચાંદા જળે આખી રાત,
દિવસે તો સંતાડે જાત.
ચાંદા ચળક ચળક તું થજે,
પછી નદીમાં ફૂળી જજે.

તૈયાર છે

રાષ્ટ્રીય બાળપોથી. ૦-૨-૦

„ પહેલી ચોપડી. ૦-૩-૦

„ બીજી ચોપડી. ૦-૪-૦

બાકીની ચોપડીઓ તૈયાર થાય છે.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું:-

મંગળદાસ હરકીશનદાસ

કે. ભાગ્યાતળાવ રોડ, સુરત.

